

borongós vagy ellágyult verseinek hangja. Kötetét a fiatal költőnemzedék jelentős megelégedésének tartjuk: már nemcsak ígérlet, hanem valóra váltott eredmény is, amely nyomatékos figyelmet érdemel irodalmi körünkben. Ama kevesek közé tartozik fiatal költőink között, akikért a kritikus vállalni meri a kezességet. (Makay Gusztáv.)

G. Jókay Lenke: *Az áldott nap alatt.* (Pintér Jenőné.)

Új író jelentkezik ezzel a regénnyel, mely voltaképp egy pályázatnak köszönheti megírását. Élénk képzelőerő teremt külön világot; ezt a világot, mely valaha a Duna-Tisza tája fölé borult, jellemző vonásokkal tudja valószerűnek mutatni. A hajdankori szittya törzsek életében az örök-emberi küzdelmek időszzerűsége lüktet és színezi a mű stílusát; a romantika enyhe változatai tarkázzák a regény meséjét. Az elsőkönyvű írók szokott teljesítményénél valamivel többet tud Jókay Lenke nyújtani, aki — úgy látszik — a történeti tárgyak felé vonzódik. E regényének tárgyával már figyelmet kelt, iráskészségével pedig soronkövetkező alkotása után — Attiláról szól majd — már most érdeklődést kelthet azokban, akik a régmúlt világ romantikájában szeretnek elmerülni. Kiegészítőleg jelezzük, hogy ez a regény a nagy nevek találkozásának jegyében íródott: az írónő neve legnagyobb írónkat idézi, a pályázat Rákosi Jenő emlékére ratott ki, a könyv kiadója egyébként egyik legnagyobb irodalomtörténészünk vállalkozó zellemű özvegye. (Paku Imre.)

Mályusz Elemér: *A magyar történettudomány.* (Bólyai.)

Mályusz Elemér a magyar történetírás egyik kiválósága, akit fiatalabb kora ellenére is gyakran szoktak Szekfű Gyula mellé helyezni. Bár Szekfűhöz hasonló magyarányú és a széles közönséget meghódító összefoglaló munkát még nem bocsátott ki tolla alól, a szűk szakköröknek szóló kutatómunkássága rendkívül eredményesnek bizonyult. Nem csupán kutató, de tudományának meggyőződéses, gyakran szenvedélyes arcosa, aki mintegy kétévtizedes harcot folytat Szekfű Gyula irányzatával szemben. Iostani könyve is harcos kiállás tudományos és politikai eszményei mellett. Ilyen állattal jelent meg nemrégiben egy folyóirat hasábjain, majd pedig kibővítve könyv formában. Mályusz napjaink szellemi áramatainak, különösen pedig a német nemzeti szocializmusnak következményeit akarja leonni a történettudományban. Ezért úgy li, szakítani kell a régi, liberális nemzetgalommal és a német kultúrmegnyilatkozatok mintájára a népi alapra kell helyezni a magyar történetírást is. Így lehet kialakítani az eddigi szellemi történet helyett a korszerű tudományt, a népiségtörténetet,

amelynek még fontos szerep fog jutni Magyarországnak jövőjének kialakításában, a magyarságnak az új Európa kereteihez való beillesztésében. Mályusz Elemér új könyve tehát tudomány módszertani kérdésekkel foglalkozik és bírál, harcos, de minden mondatában nem mindennapi tudásról tanuskodó hangjával mindazok érdeklődésére szám tarthat, akik a történelemmel, mint szakmájukkal vagy mint szűkebb érdeklődési körükkel foglalkoznak. (Zajai Béla.)

Mátyás Ferenc: *Batyuzó halál.* Újabb versek.

1941-ben kiadott válogatott versei után érdekes fejlődést tükröz Mátyás Ferenc új kötete. A népi hang, amely első korszakára jellemző volt, (s mintha nemcsak származás, életélmények és lélekazonosság ihlető erejéből táplálkozott volna, hanem a kor hangadó irodalmi divatjából is) megszabadul külsőséges sallangjaitól és egyetemesebb ölelésűvé tágul. A „nép” Mátyás számára már nemcsak a „puszták népét” jelenti, hanem mindazokat, akik a társadalom mélységéből emelik kezüket néma könyörgéssel. A költő méltó életcélnak érzi és vallja, hogy harcoljon értük. Most is versében idézi egykori élete színterét, az alföldi puszták világát, de ezek a versek már inkább az emlékekből mint a valóságból sarjadnak. Néhol önvádat, lelkiismeretfurdalást is érzünk ki belőlük, amiért elszakadt sorstestvérei közül, hogy a közös robot helyett a harcot válassza — értük. (Látomás, Aruló.) De a város is csalódást rejtget számára, s néha szinte fájó honvágygal gondol régi életére. Ami előző kötetében még csak burkolt, sötét sejtetem, az itt léghör, alaphangulat, amely komor színt ad minden versének: a háború. Fenyegető rém, riadt álom, lidércnyomás a lelken. Korunk, kavargó napjaink tragikus életérzését őrzik ezek a versek, bennük a legfajóbb, legégetőbb magyar kérdések rejtőznek a merészen áttetsző kifejezés leple alatt. Harmadik témaköre a szerelem. De már nem a vágyakozás játékos kergetőzése, a szerelem bujcska-játéka, hanem sokszor nyugtalan vergődés, a férfi és nő örök harca fűti sorait. A megbékélés, nyugalom vágya didereg néha a mármorkergető lázban. Mátyás költészetének témagazdagodását és mélyülését a formai változatosság kíséri. Régebbi stílusának jellemzői: a mesterkélt, néhol homályos kifejezések, a mondatainak értelmi folyamatoságát megakasztó enjambement még felbukkannak, de általában erős letisztulás, fegyelmeztség érzik versein. Ez a kifejezésbeli műgond az egyéni ritmus és a meglepő, eredeti képek mellett figyelemreméltó értékgyarapodás Mátyás költői pályáján. Ezen az úton kell tovább fejlődnie. Elmélyülő, árnyalatokban gazdagodó hangja eddigi kötetének élére helyezi gondos és ízléses kiállítású új könyvét.

(Kovalovszky Miklós.)